Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
14 päivänä tammikuuta 2021 [1]

Asia C-913/19

CNP spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
vastaan
Gefion Insurance A/S

(Ennakkoratkaisupyyntö – Sąd Rejonowy w Białymstoku (Białystokin piirioikeus, Puola))

Ennakkoratkaisumenettely – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Tuomioistuimen toimivalta siviili- ja kauppaoikeuden alalla – Erityinen toimivalta – Vastuuvakuutus – Saatavien siirtyminen – Sivuliikkeen, agentuurin tai muun toimipaikan käsite

1. Pääasiassa on herännyt kiistaa puolalaisen tuomioistuimen kansainvälisestä toimivallasta ratkaista oikeusriita, jonka asianosaisina ovat yritys, jolle Puolassa tapahtuneessa liikenneonnettomuudessa vahinkoa kärsinyt henkilö on luovuttanut oikeutensa, sekä vakuutusyhtiö, jonka kotipaikka on Tanskassa ja joka kattaa onnettomuudesta aiheutuneet riskit.

2. Ennakkoratkaisupyynnössään puolalainen tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuinta tulkitsemaan asetuksen (EU) N:o 1215/2012 [2] II luvun 3 jaksoon sisältyviä erityissäännöksiä, jotka on annettu toimivallasta vakuutussopimusta koskevissa asioissa, luettuna yhdessä saman asetuksen 7 artiklan 2 ja 5 alakohdan kanssa. Viimeksi mainittujen alakohtien mukaan toimivaltaisia ovat sen paikkakunnan tuomioistuimet, jossa vahinko on sattunut (2 alakohta), sekä sivuliikkeen, agentuurin tai muun toimipaikan toimintaa koskevassa, pääyritystä vastaan käytävässä asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimet, jossa sivuliike, agentuuri tai muu toimipaikka sijaitsee (5 alakohta).

3. Unionin tuomioistuin voi käsitellä aikanaan annettavassa tuomiossa (joka tuo oman lisänsä vakuutuksia koskevasta jaksosta annettuihin tuomioihin) [3] myös asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan ja direktiivin 2009/138/EY [4] välistä suhdetta.

1 Alkuperäinen kieli: espanja.

2 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EUVL 2012, L 351, s. 1; jäljempänä asetus).

3 Ks. viimeaikaisesta oikeuskäytännöstä mm. tuomio 27.2.2020, BALTA (C-803/18, EU:C:2020:123); tuomio 31.1.2018, Hofsoe (C-106/17, EU:C:2018:50), ja tuomio 21.1.2016, SOVAG (C-521/14, EU:C:2016:41).

4 Vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta 25.11.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (Solvenssi II) (EUVL 2009, L 335, s. 1; jäljempänä Solvenssi II -direktiivi).

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Asetus N:o 1215/2012 [5]

4. Asetuksen johdanto-osan 16 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Moitteettoman lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen liittymän vuoksi olisi oltava vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvän toimivaltaperusteen lisäksi. Läheisellä liittymällä olisi taattava oikeusvarmuus ja vältettävä mahdollisuus siitä, että vastaaja haastetaan sellaisen jäsenvaltion tuomioistuimeen, johon hän ei kohtuudella ole voinut odottaa joutuvansa. – –”

5. Asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kanne sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimessa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

6. Asetuksen 5 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän luvun 2–7 jakson säännösten nojalla.”

7. Asetuksen 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa

– –

2) sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua;

– –

5) sivuliikkeen, agentuurin tai muun toimipaikan toimintaa koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa sivuliike, agentuuri tai muu toimipaikka sijaitsee”.

8. Säännöt, joiden perustella toimivalta vakuutussopimusta koskevissa asioissa määräytyy ja joita asetuksen II luvun 3 jakso koskee, sisältyvät asetuksen 10–16 artiklaan.

9. Asetuksen 10 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Vakuutussopimusta koskevissa asioissa tuomioistuimen toimivalta määräytyy tämän jakson säännösten mukaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 6 artiklan ja 7 artiklan 5 alakohdan säännösten soveltamista.”

[5] Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn Tanskan asemaa koskevan pöytäkirjan (N:o 22) 1 ja 2 artiklan mukaisesti Tanska ei ole osallistunut asetuksen antamiseen eikä asetus myöskään sido Tanskaa eikä sitä sovelleta Tanskaan; Tanska on kuitenkin ilmoittanut komissiolle päätöksestään soveltaa asetuksen sisältöä 20.12.2012 päivätyllä kirjeellä (EUVL 2013, L 79, s. 4).

B Direktiivi 2009/138

10. Direktiivin 145 artiklassa (”Sivukonttorin perustamista koskevat edellytykset”) säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että vakuutusyritys, joka aikoo perustaa sivukonttorin toisen jäsenvaltion alueelle, ilmoittaa siitä kotijäsenvaltionsa valvontaviranomaisille.

Yrityksen pysyvä läsnäolo jäsenvaltion alueella rinnastetaan sivukonttoriin, vaikka mainittu läsnäolo ei käsitä sivukonttoria vaan ainoastaan toimiston, jota hoitaa yrityksen oma henkilökunta tai itsenäisesti toimiva henkilö, jolla on pysyvä valtuutus toimia yrityksen puolesta asioimiston tapaan.

– –”.

11. Direktiivin 151 artiklassa (”Korvausvaatimuksia esittävien henkilöiden syrjimätön kohtelu”) säädetään seuraavaa:

”Vastaanottavan jäsenvaltion on vaadittava, että vahinkovakuutusyritys huolehtii siitä, että sen alueella tapahtuneisiin liikennevahinkoihin perustuvia korvausvaatimuksia esittävät henkilöt eivät joudu epäedullisempaan asemaan sen vuoksi, että yritys vakuuttaa muun kuin rahdinottajan vastuuseen liittyvän, liitteessä I olevan A osan 10 luokkaan kuuluvan riskin palvelujen tarjoamisen perusteella eikä kyseisessä valtiossa sijaitsevan toimipaikan kautta.”

12. Direktiivin 152 artiklassa (”Edustaja”) säädetään seuraavaa:

”1. Edellä 151 artiklassa tarkoitettuja tarkoituksia varten vastaanottavan jäsenvaltion on vaadittava, että vahinkovakuutusyritys nimeää edustajan, jolla on valtion alueella pysyvä kotipaikka tai joka on sijoittautunut sinne ja jonka tehtävänä on hankkia kaikki tarvittavat korvausvaatimuksiin liittyvät tiedot ja jolla on oltava riittävät valtuudet edustaa yritystä sen suhteissa vahinkoa kärsineisiin henkilöihin, jotka voivat esittää korvausvaatimuksia, mukaan lukien valtuudet maksaa sellaisiin vaatimuksiin liittyen korvauksia sekä valtuudet edustaa yritystä tai tarvittaessa huolehtia sen edustamisesta jäsenvaltion tuomioistuimissa ja viranomaisissa näitä korvausvaatimuksia käsiteltäessä.

– –”

II Tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymys

13. CNP spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (jäljempänä CNP) on rajavastuuyhtiö, jonka kotipaikka on Puolassa.

14. Gefion Insurance A/S (jäljempänä Gefion) on vakuutusyhtiö, jonka kotipaikka on Tanskassa.

15. Crawford Polska sp. z o.o. (jäljempänä Crawford Polska) on yritys, jonka kotipaikka on Puolassa ja jonka Gefion on valtuuttanut [6] ”käsittelemään ja ratkaisemaan korvausvaatimukset” sekä ”edustamaan Gefionia kaikissa menettelyissä – – tuomioistuimissa ja muissa julkishallinnon viranomaisissa”.

[6] Gefionin hallituksen toimivaltaisten jäsenten Crawford Polskan hyväksi 31.5.2016 myöntämällä valtakirjalla.

16. Polins spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (jäljempänä Polins) on Żychliniin (Puola) sijoittautunut yritys, joka edustaa niin ikään Gefionia Puolassa.[7]

17. Puolassa tapahtui 28.2.2018 liikenneonnettomuus, jossa vahingonkärsijän ja vahingonaiheuttajan ajoneuvot törmäsivät toisiinsa. Vahingonaiheuttajalla oli tuolloin Gefionin kanssa tehty autonomistajan liikennevakuutussopimus.

18. Ajoneuvon ollessa korjattavana vahingonkärsijä teki 1.3.2018 korjaamoyrityksen kanssa vastikkeellisen sopimuksen sijaisauton vuokraamisesta.

19. Kyseinen henkilö luovutti korjaamoyritykselle vuokrauspalvelun maksuksi Gefioniin kohdistuvan saatavan. Vuokra-ajan päätyttyä korjaamoyritys laati arvonlisäverollisen laskun palvelusta.

20. CNP hankki 25.6.2018 korjaamoyritykseltä saatavan luovutusta koskevan sopimuksen perusteella oikeuden vaatia Gefionilta sijaisauton vuokrakustannuksista muodostunutta saatavaa.

21. CNP vaati samana päivänä Gefionia maksamaan laskuun merkityn määrän. Se osoitti vaatimuksen Polinsin johdolle.

22. Crawford Polska huolehti saatavan maksusta Gefionin toimeksiannosta. Se toimi Gefionin nimissä ja lukuun, kun se tarkasti laskun osittain ja hyväksyi osan vaaditusta määrästä.

23. Näitä seikkoja koskevassa samassa asiakirjassa Crawford Polska viittasi mahdollisuuteen osoittaa vaatimus sille itselleen vakuutusyhtiön valtuuttamana toimijana. Se antoi myös tietoa mahdollisuudesta nostaa kanne Gefionia vastaan joko toimivaltaa koskevien yleisten säännösten mukaisesti tai vakuutuksenottajan, vakuutetun, edunsaajan tai vakuutussopimuksen perusteella oikeutetun henkilön asuin- tai sijoittautumispaikan toimivaltaisessa tuomioistuimessa.

24. CNP nosti Gefionia vastaan kanteen Sąd Rejonowy w Białymstokussa (Białystokin piirioikeus, Puola) 20.8.2018. Se vetosi tuomioistuimen kansainvälisen toimivallan osalta Gefionin julkaisemiin tietoihin, joiden mukaan Gefionin pääasiallinen edustaja Puolassa on Polins. Se vaati, että Gefionille osoitetut tiedoksiannot suoritettaisiin Polinsin osoitteessa.

25. Vastaajana oleva Gefion vaati kanteen jättämistä tutkimatta puolalaisen tuomioistuimen toimivallan puuttumisen perusteella. Se väitti asetuksen 5 artiklan 1 kohdan olevan toimivaltaan sovellettava säännös. Sen mukaan CNP on ammattimainen toimija, joka ostaa vakuutussopimuksiin perustuvia saatavia, eikä CNP ole vakuutuksenottajan, vakuutetun eikä edunsaajan asemassa eikä sillä näin ollen ole mahdollisuutta nostaa kanteita muun jäsenvaltion kuin vakuutuksenantajan kotipaikan jäsenvaltion tuomioistuimessa.

26. CNP vastasi, että vastaaja on merkitty Puolaan rekisteröityjen, Komisja Nadzoru Finansowegon (Puolan rahoitusvalvontaviranomainen) valvomien, EU:n jäsenvaltioiden ja EFTA-maiden vakuutusyritysten luetteloon, että vastaaja myy vakuutuksia Puolan alueella ja että on mahdotonta hyväksyä sitä, ettei vahingonkärsijältä saatavan vastaanottava toimija voi vaatia korjauskustannusten korvaamista vahinkotapahtumapaikan ja korjauspaikan tuomioistuimessa.

[7] Se toimii vakuutusasiamiehenä vakuutusten tarjoamisesta (uudelleenlaadittu) 20.1.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/97 (EUVL 2016, L 26, s. 19) saattamisesta Puolan kansallisen lainsäädännön osaksi annettujen säännösten mukaisesti.

27. Tässä tilanteessa Sąd Rejonowy w Białymstoku esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [asetuksen N:o 1215/2012] 13 artiklan 2 kohtaa, luettuna yhdessä 10 artiklan kanssa, tulkittava siten, että sellaisen elinkeinonharjoittajan, joka on hankkinut vahingon kärsineeltä vastuuvakuutukseen perustuvan vakuutusyritykseen kohdistuvan saatavan, ja kyseisen vakuutusyrityksen välisessä riita-asiassa ei voida sulkea pois sitä, että tuomioistuimen toimivalta perustuu asetuksen 7 artiklan 2 alakohtaan tai 7 artiklan 5 alakohtaan?

2) Jos vastaus ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on myöntävä, onko [asetuksen N:o 1215/2012] 7 artiklan 5 alakohtaa tulkittava siten, että jäsenvaltiossa toimivaa yhtiöoikeuden mukaista yritystä, joka selvittää moottoriajoneuvojen omistajien pakollisen vastuuvakuutuksen kattamia omaisuusvahinkoja ja joka toimii toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen vakuutusyrityksen kanssa tehdyn sopimuksen puitteissa, on pidettävä kyseisen vakuutusyrityksen sivuliikkeenä, agentuurina tai muuna toimipaikkana?

3) Jos vastaus ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on myöntävä, onko [asetuksen N:o 1215/2012] 7 artiklan 2 alakohtaa tulkittava siten, että siinä määritellään itsenäisestä toimivaltaperusteesta sen jäsenvaltion tuomioistuimen hyväksi, jossa vahinko on tapahtunut, ja että vahingon kärsineeltä pakolliseen vastuuvakuutukseen perustuvan saatavan hankkineen velkojan on nostettava kanne kyseisessä tuomioistuimessa sellaista vakuutusyritystä vastaan, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa?”

III Menettely

28. Ennakkoratkaisupyyntö saapui unionin tuomioistuimeen 13.12.2019.

29. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet CNP, Gefion, Puolan tasavallan hallitus ja Euroopan komissio. Istuntoa asianosaisten kuulemiseksi ei katsottu tarpeelliseksi järjestää.

IV Asian tarkastelu

30. Unionin tuomioistuimen ohjeiden mukaisesti esitän ratkaisuehdotukseni ainoastaan toisesta ennakkoratkaisukysymyksestä. Kuten edellä on esitetty, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää siinä tulkitsemaan asetuksen 7 artiklan 5 alakohtaan sisältyvää ilmaisua ”sivuliike, agentuuri tai muu toimipaikka” käsiteltävän asian olosuhteiden kaltaisissa olosuhteissa.

31. Vastaus tähän kysymykseen voidaan nähdäkseni johtaa kyseistä oikeussäännöstä koskevasta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, joka ulottuu aina kyseisen oikeussäännöksen sisällyttämiseen vuoden 1968 Brysselin yleissopimukseen,[8] kuten selitän jäljempänä.

32. Tarkastelen myös muita vakuutusalan säädöksiä (Solvenssi II -direktiiviä), siltä osin kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ja muutamat ennakkoratkaisumenettelyn osapuolista ovat enemmän tai vähemmän sivumennen niiden käsittelyä ehdottaneet.

[8] Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla vuonna 1968 tehty Brysselin yleissopimus (EYVL 1972, L 299, s. 32; konsolidoitu toisinto: EYVL 1998, C 27, s. 1).

A Alustavia huomautuksia

33. Asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan välitön edeltäjä on asetuksen N:o 44/2001 [9] 5 artiklan 5 alakohta, jonka edeltäjä on puolestaan vuoden 1968 Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 5 kohta. Säännön sisältö on säilynyt muuttumattomana.

34. Unionin tuomioistuin on tulkinnut näitä kolmea tekstiä tuomioissa, joista on muodostunut vakiintunut oikeuskäytäntö, [10] joka on tietenkin otettava huomioon nyt käsiteltävään ennakkoratkaisupyyntöön vastattaessa. Näin taataan kyseisen säännöksen ja sen edeltäjien tulkinnan jatkuvuus asetuksen johdanto-osan 34 perustelukappaleen mukaisesti.

35. Asetuksen 7 artiklan 5 alakohta sijoittuu asetuksen II luvun 2 jaksoon (”Erityinen toimivalta”). Sitä sovelletaan lisäksi vakuutusasioissa, tarkemmin sanottuna saman luvun 3 jakson (”Toimivalta vakuutussopimusta koskevissa asioissa”) soveltamisalaan kuuluvissa oikeusriidoissa silloin, kun säädetyt edellytykset täyttyvät. [11] Tämä voidaan päätellä asetuksen 10 artiklassa tehdystä täsmennyksestä. [12]

36. Asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan tulkintaperusteet, jotka luettelen jäljempänä, eivät vaihtele sen mukaan, onko oikeusriidan toinen asianosainen ”heikompi” toiseen verrattuna, sillä tällä seikalla ei ole vaikutusta siihen, miten kyseinen oikeussäännös on ymmärrettävä tai miten sitä on sovellettava. [13]

37. Katson siis asian olevan näin sekä siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuin vastaa myöntävästi ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen, että siinä tapauksessa, että se päätyy vastakkaiseen päätelmään ja päättää soveltaa pääasiassa asetuksen II luvun 3 jaksoa. Jälkimmäisessä tilanteessa kantajalle on tarjolla asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan mukainen oikeuspaikka saman asetuksen 10 artiklaan sisältyvän sisäisen viittauksen perusteella.

B Asetuksen 7 artiklan 5 alakohta

1. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö

38. Asetuksen 7 artiklan 5 alakohtaan sisältyy erityistä toimivaltaa koskeva sääntö, jolla poiketaan siitä periaatteesta, että kansainvälisesti toimivaltainen on ensisijaisesti vastaajan kotipaikan tuomioistuin.

39. Tällaista erityistä toimivaltaa koskevaa sääntöä on tulkittava suppeasti ja niiden ei voida tulkita koskevan muita kuin kyseisessä asetuksessa nimenomaisesti tarkoitettuja tilanteita. [14]

9 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annettu neuvoston asetus (EYVL 2001, L 12, s. 1).

10 Muutamien tuomioiden tuomiolauselmat johtuvat selvästi yksittäistapauksen olosuhteista, ks. tuomio 18.3.1981, Blanckaert & Willems (139/80, EU:C:1981:70; jäljempänä tuomio Blanckaert & Willems) ja tuomio 9.12.1987, SAR Schotte (218/86, EU:C:1987:536; jäljempänä tuomio SAR Schotte). Tämä ei ole estänyt laatimasta yleisiä kriteerejä, joissa korostetaan yhtäältä ulkomaisen ja paikallisen toimijan välistä suhdetta sekä sitä, millaisena kolmannet tuon suhteen näkevät, ja toisaalta riidan kohteen ja tuomioistuimen välistä läheisyyttä (ks. tämän ratkaisuehdotuksen 38 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

11 Edellytyksiä eivät täytä oikeusriidat, joissa kantajana on alan ammattilainen; ks. tuomio 31.1.2018, Hofseo (C-106/17, EU:C:2018:50).

12 Myös asetuksen 17 artiklan 1 kohdan ja 20 artiklan 1 kohdan mukaan 7 artiklan 5 alakohtaa sovelletaan tiettyjä kuluttajasopimuksia ja työsopimuksia koskevissa oikeusriidoissa.

13 Tämä vahvistetaan tuomiossa 19.7.2012, Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491), jossa on kyse asetuksen N:o 44/2001 18 artiklasta (nykyisestä asetuksen 20 artiklasta).

14 Tuomio 5.7.2018, flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:533, 26 ja 62 kohta; jäljempänä tuomio flyLAL-Lithuanian Airlines).

40. Oikeussäännöksen tulkinnan on lisäksi oltava itsenäistä. [15]

41. Kaikkien asetuksen 7 artiklassa säädettyjen erityistä toimivaltaa koskevien sääntöjen tavoin myös 5 alakohdan sääntö perustuu erityisen läheisen liittymän olemassaoloon oikeusriidan ja niiden tuomioistuinten välillä, jotka voivat mahdollisesti tutkia oikeusriidan. Tämä läheisyys oikeuttaa toimivallan antamisen hyvään lainkäyttöön ja prosessin asianmukaisen järjestämiseen liittyvistä syistä. [16]

42. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kahden kriteerin perusteella voidaan määrittää, onko kanteella, joka koskee jäsenvaltioon sijoittautuneen sivuliikkeen, agentuurin tai muun toimipaikan toimintaa, riittävä liittymä toiseen jäsenvaltioon: [17] a) ensimmäinen kriteereistä on subjektiivinen ja liittyy kyseessä oleviin toimijoihin, b) toinen taas on objektiivinen ja liittyy oikeusriidan taustalla olevaan toimintaan.

43. Sen tutkiminen, onko kyseessä (asetuksen 7 artiklan 5 alakohdassa tarkoitettu) sivuliike, agentuuri tai muu toimipaikka, edellyttää erityisesti tosiseikkojen arviointia, [18] mikä on välttämätöntä myös arvioitaessa, onko oikeusriidan sekä sivuliikkeen, agentuurin tai muun toimipaikan toiminnan välillä riittävä liittymä.

44. Tapauskohtaiseen arviointiin perustuva tosiseikkojen selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, vaan se kuuluu kansalliselle tuomioistuimelle.

a) Subjektiivinen kriteeri

45. Käsitteet ”sivuliike”, ”agentuuri” ja ”muu toimipaikka” [19] edellyttävät, että olemassa on ulospäin pääliikkeen jatkeena pysyvästi esiintyvä liiketoimintakeskus tai ”toimintayksikkö”. [20]

46. Kyseisellä liiketoimintakeskuksella on oltava johto ja sellaiset aineelliset valmiudet, että se voi käydä liikeneuvotteluja kolmansien kanssa, niin ettei näiden ”tarvitse olla suorassa yhteydessä emoyhtiöön”, vaikka ne tietävät, että ”mahdollinen oikeussuhde syntyy – – emoyhtiön kanssa”. [21]

47. Pääliikkeen ”sivuliikkeenä”, ”agentuurina” tai ”muuna toimipaikkana” toimivan yksikön toiminnassa on erotettava toisistaan kaksi puolta: sisäinen ja ulkoinen.

15 Tuomio 22.11.1978, Somafer (33/78, EU:C:1978:205, 8 kohta; jäljempänä tuomio Somafer).

16 Ks. Jenardin selvitys vuoden 1968 Brysselin yleissopimuksesta (EYVL 1979, C 59, s. 22) ja asetuksen johdanto-osan 16 perustelukappale. Viimeksi mainitussa viitataan vaihtoehtoisiin toimivaltaperusteisiin ”moitteettoman lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen liittymän vuoksi”. Siinä korostetaan lisäksi, että tällä läheisellä liittymällä olisi taattava oikeusvarmuus ja vältettävä [se], että vastaaja haastetaan jäsenvaltion tuomioistuimeen, johon hän ei kohtuudella ole voinut odottaa joutuvansa.

17 Siihen, jossa sivuliike, agentuuri tai muu toimipaikka sijaitsee.

18 Tästä muistuttaa julkisasiamies Bobek ratkaisuehdotuksessaan flyLAL-Lithuanian Airlines (C-27/17, EU:C:2018:136, 134 kohta).

19 Asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan yhteydessä unionin tuomioistuin ei tee eroa näiden kolmen käsitteen välillä; ks. tuomio 6.10.1976, De Bloos (14/76, EU:C:1976:134, 21 kohta).

20 Tuomio Somafer, 11 ja 12 kohta; tuomio Blanckaert & Willems, 11 kohta; tuomio flyLAL-Lithuanian Airlines, 59 kohta, ja määräys 19.11.2019, INA ym. (C-200/19, ei julkaistu, EU:C:2019:985, 35 kohta).

21 Tuomio Somafer, 12 kohta; tuomio SAR Schotte, 10 kohta, ja tuomio 6.4.1995, Lloyd’s Register of Shipping (C-439/93, EU:C:1995:104, 18 kohta).

48. Unionin tuomioistuin myöntää molempien puolien olevan merkityksellisiä,[22] mutta se kiinnittää erityistä huomiota siihen vaikutelmaan, jonka molemmat toimijat luovat käyttäytymisellään ja joka voi olla perustana läheiselle liittymälle myöhempien oikeusriitojen ja oikeusriidat käsittelevän tuomioistuimen välillä.[23]

49. Tämän kriteerin perusteella on asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan tulkinnasta todettava seuraavaa:

– Sivuliikkeeksi, agentuuriksi tai muuksi toimipaikaksi ei katsota ”riippumatonta (välittäjänä toimivaa) kauppaedustajaa, joka – – voi organisoida toimintansa olennaisilta osin vapaasti ja määrittää työajan, jonka se käyttää edustamaansa yritykseen, ja jota [edustettu yritys] ei voi estää edustamasta samaan aikaan useita samalla alalla kilpailevia yrityksiä – – ja joka lisäksi vain siirtää tilaukset pääliikkeelleen osallistumatta liiketoiminnan toteuttamiseen tai tilausten täyttämiseen”.[24]

– Kyseistä säännöstä sovelletaan sen sijaan jäsenvaltiossa sijaitsevaan yritykseen, jolla ”ei ole epäitsenäistä sivuliikettä, agentuuria tai muuta toimipaikkaa muussa valtiossa[ja joka] harjoittaa [kyseisessä jäsenvaltiossa] toimintaa samannimisen ja saman johdon alaisuudessa toimivan itsenäisen yhtiön välityksellä, joka toimii ja suorittaa liiketoimia sen nimissä ja jota se käyttää jatkeenaan.”[25]

b) Objektiivinen kriteeri

50. Asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan yhteydessä oikeusriidan on koskettava sivuliikkeen, agentuurin tai pääliikkeen muun toimipaikan toimintaa tai sitoumuksia, jotka ne ovat antaneet pääliikkeen nimissä.[26]

51. Unionin tuomioistuimen mielestä näin on silloin, kun oikeusriita on seurausta sivuliikkeen, agentuurin tai muun toimipaikan toiminnasta. Asetuksen 7 artiklan 5 alakohtaa ei sen sijaan voida soveltaa, elleivät mitkään seikat osoita kyseisten toimijoiden olevan osallisina pääasian asianosaisten välisessä oikeussuhteessa.[27]

52. Unionin tuomioistuin on lisännyt erityisesti, että sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausvastuuta koskeva oikeusriita[28] voi johtua sivuliikkeen toiminnasta, jos sivuliike osallistuu tosiasiallisesti ”ainakin osaan rikkomisen muodostavista toimista”.[29]

[22] Tuomion SAR Schotte 16 kohta: ”läheistä liittymää oikeusriidan ja sitä käsittelemään pyydetyn tuomioistuimen välillä arvioidaan paitsi eri sopimusvaltioihin sijoittautuneiden oikeushenkilöiden välisten oikeudellisten suhteiden, myös sen tavan perusteella, jolla nämä kaksi yritystä käyttäytyvät yhteiskunnassa ja esiintyvät liikesuhteissaan kolmansia henkilöitä kohtaan”.

[23] 6.4.1995 annetun tuomion Lloyd’s Register of Shipping (C-439/93, EU:C:1995:104) 19 kohta: ”sivuliike, agentuuri tai muu sellainen toimipaikka voi olla pääasiallinen tai jopa yksinomainen neuvottelukumppani neuvoteltaessa sopimuksista kolmansien kanssa”.

[24] Tuomio Blanckaert & Willems, 12 ja 13 kohta.

[25] Tuomion SAR Schotte 17 kohta. En näe kyseisen tuomion olevan ristiriidassa tuomion Blanckaert & Willems kanssa, vaan niissä on sovellettu samaa sääntöä kahdella tavalla yksittäistapauksissa. Jälkimmäisellä tuomiolla ratkaistussa asiassa kaupallisella edustajalla ei ollut sisäisesti riippuvuussuhdetta toiseen yritykseen eikä tällaista vaikutelmaa saatu myöskään ulkoisesti, päinvastoin kuin tuomion SAR Schotte taustalla olevassa asiassa.

[26] Tuomio Somafer, 11 ja 13 kohta; tuomio 19.7.2012, Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491, 48 kohta); tuomio flyLAL-Lithuanian Airlines, 59 kohta, ja määräys 19.11.2019, INA ym. (C-200/19, ei julkaistu, EU:C:2019:985, 35 kohta).

[27] Tuomio 11.4.2019, Ryanair (C-464/18, EU:C:2019:311, 34 ja 35 kohta).

[28] On riidatonta, että CNP:n Gefionia vastaan nostama kanne voidaan luonnehtia asetuksessa käytetyn ilmauksen mukaisesti ”sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta” koskevaksi kanteeksi.

[29] Tuomio flyLAL-Lithuanian Airlines, 63 kohta.

2. Kyseisen oikeuskäytännön soveltaminen oikeusriitaan

a) Asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan soveltamisen kannalta merkityksellinen toimija

53. Asiakirja-aineistosta ilmenee, että Gefionia edustaa Puolassa kaksi yhtiötä: Polins ja Crawford Polska.

54. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tämän seikan vuoksi on vaikeaa määrittää toimija, joka on tarkalleen ottaen vastuussa vahinkoasian hoidosta, mikä voi vaikeuttaa oikeudenkäyntiä vakuutusyritystä vastaan. [30]

55. Vaikka nämä huolet olisivat aiheellisia, niiden käsittely ei vastaa pyydettyä kannanottoa, jonka tulee rajoittua asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan tulkintaan. [31]

56. Sitä vastoin on tärkeää tietää varmuudella, kumpi kyseistä vakuutusyritystä Puolassa edustavista toimijoista on vastuussa oikeusriidassa kyseessä olevasta toiminnasta. Ne tekijät, joiden perusteella asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan mukainen sivuliike, agentuuri tai muu toimipaikka määritellään, on tutkittava asianomaisen toimijan kohdalla.

57. Ennakkoratkaisupyyntö ei ole tältä osin täysin selkeä, toisin kuin sopisi toivoa. Kallistun kuitenkin sille kannalle, että kyseeseen tuleva yritys on Crawford Polska. Näin voidaan päätellä ennakkoratkaisupyynnöstä, josta ilmenee lisäksi, että oikeusriidan taustalla on nimenomaan Crawford Polskan suorittama vahingonkorvaus. [32]

58. Jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtäväksi viime kädessä tulevista tutkimuksista muuta ilmene, olettamani on siis se, että Crawford Polska on asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan soveltamisen kannalta merkityksellinen toimija.

b) Crawford Polskan luonnehdinta ja sen menettelyn arviointi

59. Toiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastaaminen edellyttää sen selvittämistä, täyttääkö Crawford Polska yhtäältä asetuksen 7 artiklan 5 alakohdassa tarkoitetun sivuliikkeen, agentuurin tai muun toimipaikan edellytykset ja mikä on ollut toisaalta sen aktiivisen osallistumisen aste pääasian taustalla olevissa tapahtumissa.

60. Molemmat seikat kuuluvat selkeästi tosiseikkoihin, joiden tarkistamiseen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on otollisessa asemassa läheisyytensä vuoksi. Esitän siis ainoastaan muutamia täsmennyksiä.

[30] Ennakkoratkaisupyynnön 24 kohta. Sąd Rejonowy w Białymstoku ottaa esille osoituksena näistä vaikeuksista toisessa, niin ikään Gefionia vastaan käydyssä menettelyssä esitetyn ennakkoratkaisukysymyksen, jonka johdosta 27.2.2020 annettiin tuomio Corporis (C-25/19, EU:C:2020:126; jäljempänä tuomio Corporis).

[31] Myönnän, että vakuutustoiminnan hajauttaminen siten kuin Gefion vaikuttaa sen tekevän saattaa vaikuttaa oikeussäännöksen sovellettavuuteen esimerkiksi siksi, että sen vuoksi yleisön on hankalampi mieltää paikallinen yritys pääliikkeen jatkeeksi. Asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan tulkinnan on kuitenkin oltava suppeaa, ja lisäksi kyseisen säännöksen sanamuoto rajaa sen soveltamisen määräävät tekijät varsinaisessa oikeusriidassa kyseessä oleviin tekijöihin. Kun huomioon otetaan säännöksen tarkoitus (läheisen liittymän olemassaolo oikeusriidan ja oikeuspaikan välillä), on johdonmukaista, ettei kyseeseen voi tulla mikä tahansa vastaajan edustaja jäsenvaltiossa vaan ainoastaan oikeusriidan taustalla olevaan toimintaan osallistuva toimija.

[32] Komission lähtökohtana on sama olettama, kun se toteaa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksen liittyvän tähän toimijaan. Tämä on mielestäni uskottavaa, erityisesti kun otetaan huomioon ennakkoratkaisupyynnön 26 ja 28 kohta.

61. Ensimmäinen näistä koskee sitä, että Gefion vastustaa Crawford Polskan luonnehtimista sivuliikkeeksi, agentuuriksi tai muuksi toimipaikaksi, koska Crawford Polska on itsenäinen toimija, joka huolehtii vahinkoasioiden hoidosta myös muiden vakuutusyritysten ja toimijoiden lukuun. [33]

62. Kumpikaan näistä kahdesta tekijästä (itsenäisyys ja myös muiden lukuun toimiminen) ei nähdäkseni estä soveltamasta asetuksen 7 artiklan 5 alakohtaa, jos muut seikat yhdessä luovat sen vaikutelman, jota oikeussäännöksen soveltaminen edellyttää, ja jos sivuliikkeellä on lisäksi aineelliset valmiudet käydä liikeneuvotteluja kolmansien kanssa.

63. Yhdyn siis ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ja komission tekemään arviointiin, [34] joka perustuu seuraaviin Crawford Polskan yhtiösääntöä ja toimintaa koskeviin tietoihin:

– Yhtiömuotona on rajavastuuyhtiö, joten Puolan lainsäädännön mukaan sillä on hallitus (eli johto).

– Se edustaa Gefionin etuja Puolassa ja korostaa kirjelmissään toimivansa Gefionin nimissä, jolta se on saanut toimeksiannon.

– Sillä on vuonna 2016 myönnetyn valtuutuksen nojalla täysimääräinen toimivalta vahinkoasioiden hoitoon ja korvausten maksamiseen vakuutusyhtiöön kohdistuvin oikeusvaikutuksin, niin ettei kolmansien tarvitse olla suorassa yhteydessä Gefioniin asianomaiseen toimintaan liittyvissä asioissa.

64. Lisäksi on loogista olettaa, että Crawford Polskalla on tarvittavat aineelliset varat kyseisen toiminnan toteuttamiseen. Tämä on välttämätön edellytys, jotta sitä voidaan pitää ”ulospäin pääliikkeen jatkeena pysyvästi esiintyvänä liiketoimintakeskuksena” direktiivin 7 artiklan 5 alakohdan soveltamiseksi. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on muodostettava käsityksensä tästä seikasta keräämällä tarvittaessa kansallisen lainsäädännön mukaisesti asian kannalta merkitykselliset tiedot.

65. Toinen huomautukseni koskee Crawford Polskan osallistumista oikeusriidan taustalla olevaan toimintaan eli vahinkoasioiden hoitoon ja korvausten maksamiseen sekä päätökseen korvata ainoastaan osa haetusta määrästä.

66. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kertomien tosiseikkojen mukaan tämän, oikeusriidan syntymisen kannalta ratkaisevan päätöksen teki Crawford Polska (eikä siis Gefion). [35] Jos tämän seikan vahvistetaan pitävän paikkansa, Crawford Polska ei ole toiminut pelkkänä tiedonvälittäjänä, vaan se on edesauttanut aktiivisesti oikeusriitaan johtaneen oikeudellisen tilanteen syntymistä.

67. Vastaavalla tavalla Crawford Polska täyttää edellytykset, joiden nojalla sen sijoittautumisvaltion tuomioistuimille voidaan antaa kansainvälinen toimivalta tutkia vakuutetun (tai vakuutetun edunsaajien) nostama kanne Gefionia vastaan.

[33] Gefionin huomautusten 20 ja 21 kohta. Gefion esittää tässä yhteydessä omia pohdintojaan Solvenssi II -direktiivin 152 artiklasta ja ehdottaa, että kyseisen oikeussäännöksen perusteella tämäntyyppinen toimija ei ole milloinkaan asetuksen 7 artiklan 5 alakohdassa tarkoitettu sivuliike, agentuuri tai muu toimipaikka. Käsittelen tätä kysymystä myöhemmin.

[34] Ennakkoratkaisupyynnön 26 kohta sekä komission huomautusten 56, 58 ja 60 kohta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ja komissio mainitsevat tässä samassa asiayhteydessä Solvenssi II -direktiivin 145 artiklan, jota käsittelen niin ikään jäljempänä.

[35] Ennakkoratkaisupyynnön 5 kohta.

68. Edellä esitetty tarjoaa riittävän perustan toiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastaamiselle sellaisena kuin se on esitetty. Solvenssi II -direktiivin vaikutusta koskevat lisähuomautukset eivät ole välttämättömiä, mutta käsittelen sitä kattavuuden vuoksi sekä antaakseni vastauksen niille, jotka ovat esittäneet kirjallisia huomautuksia tässä ennakkoratkaisumenettelyssä.

C Solvenssi II -direktiivin vaikutus asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan tulkintaan

69. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, Gefion ja komissio viittaavat (ensin mainittu tosin vain sivumennen) Solvenssi II -direktiivin 145 ja 152 artiklaan oikeussäännöksinä, jotka saattaisivat vaikuttaa oikeusriidan ratkaisemiseen.

70. Gefionin ja komission huomautuksissa viitataan näiden oikeussäännösten ja asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan väliseen suhteeseen. Tarkemmin sanottuna:

– Komission väitteistä voitaneen päätellä,[36] että sen mielestä on niin, että kun vakuutusyritys harjoittaa taloudellista toimintaansa toisessa valtiossa Solvenssi II -direktiivin 145 artiklassa[37] tarkoitetun ”pysyvän läsnäolon” muodossa, on asetuksen 7 artiklan 5 alakohdassa tarkoitettu sivuliike, agentuuri tai muu toimipaikka olemassa.[38]

– Gefion väittää, että edustajan nimeäminen Solvenssi II -direktiivin 152 artiklan mukaisesti ei anna mahdollisuutta nostaa kannetta vakuutusyritystä vastaan asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan mukaisesti. Se tuo esille, että 152 artiklan 3 kohdan mukaan edustajaa ei voida pitää Solvenssi II -direktiivin 145 artiklassa tarkoitettuna ”sivukonttorina”.[39]

71. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin antaa puolestaan ymmärtää, että Solvenssi II -direktiivin perusteella tehtävästä yrityksen luonnehdinnasta voidaan päätellä, että ”Crawford Polska –– on asetuksen 7 artiklan 5 alakohdassa tarkoitettu vastaajan [Gefionin] muu toimipaikka”.[40]

72. Tarkastelen seuraavaksi näitä väitteitä, mutta muistutan kuitenkin, että olen jo ottanut kantaa asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan tulkintaan, joka on tehtävä itsenäisesti ja ottaen huomioon sen rakenne ja tavoitteet.

[36] Sanon ”voitaneen päätellä”, koska komissio ei tosiasiassa vahvista nimenomaisesti kyseisten kahden käsitteen välistä automaattista yhteyttä.

[37] Artiklan mukaan vakuutusyrityksen on ilmoitettava kotijäsenvaltionsa valvontaviranomaisille aikomuksestaan perustaa sivukonttori toisen jäsenvaltion alueelle sekä annettava niille erinäisiä tietoja. Artiklan 1 kohdan mukaan ”yrityksen pysyvä läsnäolo jäsenvaltion alueella rinnastetaan sivukonttoriin, vaikka mainittu läsnäolo ei käsitä sivukonttoria vaan ainoastaan toimiston, jota hoitaa yrityksen oma henkilökunta tai itsenäisesti toimiva henkilö, jolla on pysyvä valtuutus toimia yrityksen puolesta asioimiston tapaan”.

[38] Komission huomautusten 61 kohta.

[39] Gefionin huomautusten 21 kohta. Gefion väittää, että se harjoittaa toimintaansa Puolassa palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla ja että se on täyttänyt Solvenssi II -direktiivissä edellytetyt vaatimukset eivätkä Tanskan tai Puolan viranomaiset ole esittäneet mitään varauksia. Se lisää, että tämä peruste riittää estämään asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan soveltamisen.

[40] Ennakkoratkaisupyynnön 28 kohdan loppuosa.

1. Solvenssi II -direktiivin ”pysyvä läsnäolo” ja ”edustaja”

73. Solvenssi II -direktiivin mukaisesti jäsenvaltioon sijoittautuneen yrityksen vakuutustoiminnan harjoittamiseen kohdistetaan tiettyä valvontaa, kun yritys aikoo harjoittaa tätä toimintaa toisessa jäsenvaltiossa,[41] ja tämä valvonta vaihtelee kyseisen yrityksen valitseman toimintamuodon mukaisesti.

74. Vakuutusyrityksen, joka haluaa laajentaa toimintaansa *sijoittautumisvapauden* perusteella, on ilmoitettava kotijäsenvaltion valvontaviranomaisille aikomuksestaan sijoittautua toiseen valtioon sekä esitettävä niille direktiivin 145 artiklassa edellytetyt tiedot.[42]

75. Tämän perusteella kotijäsenvaltion valvontaviranomaiset arvioivat sijoittautumishankkeen toteutuskelpoisuuden. Jos arviointi on myönteinen, ne välittävät tiedot direktiivin 146 artiklan 1 kohdassa kuvatulla tavalla.[43] Vakuutusyritys voi tällöin aloittaa rajat ylittävän toimintansa vastaanottavassa jäsenvaltiossa sivukonttorin tai siihen rinnastettavan pysyvän läsnäolon muodossa.

76. Jos vakuutusyritys päättää harjoittaa toimintaansa kotijäsenvaltionsa ulkopuolella *palvelujen tarjoamisen vapauden* perusteella, sen on niin ikään ilmoitettava aikomuksestaan asianomaisen valtion valvontaviranomaisille.[44]

77. Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavan vakuutuksen erityisalalla direktiivissä edellytetään lisäksi, että vakuutusyritys nimeää ”edustajan, jolla on [vastaanottavan jäsenvaltion] alueella pysyvä kotipaikka tai joka on sijoittautunut sinne ja jonka tehtävänä on hankkia kaikki tarvittavat korvausvaatimuksiin liittyvät tiedot ja jolla on oltava riittävät valtuudet edustaa yritystä sen suhteissa vahinkoa kärsineisiin henkilöihin, jotka voivat esittää korvausvaatimuksia, mukaan lukien valtuudet maksaa sellaisiin vaatimuksiin liittyen korvauksia sekä valtuudet edustaa yritystä tai tarvittaessa huolehtia sen edustamisesta jäsenvaltion tuomioistuimissa ja viranomaisissa näitä korvausvaatimuksia käsiteltäessä” (152 artikla).

78. Henkilöt, jotka esittävät korvausvaatimuksen moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaan vakuutukseen liittyvän, vastaanottavan jäsenvaltion alueella tapahtuneen liikennevahingon perusteella, eivät näin ollen joudu epäedullisempaan asemaan vakuutusyrityksen valitseman toimintatavan vuoksi.

79. Tältä osin on siis merkityksetöntä, toimiiko vakuutusyritys palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella vai toimipaikan (sivukonttorin tai siihen rinnastettavan pysyvän läsnäolon) kautta vastaanottavassa jäsenvaltiossa, jossa liikennevahinko on tapahtunut.[45]

41 Solvenssi II -direktiivin johdanto-osan 11 perustelukappaleen sanamuodon mukaan tällä yhdenmukaistetaan ”sääntöjä tarvittavassa ja riittävässä määrin, jotta toimiluvat ja valvontajärjestelmät voidaan tunnustaa vastavuoroisesti”, niin että yksi ainoa toimilupa on voimassa kaikkialla yhteisössä ja kotijäsenvaltio hoitaa yrityksen valvomisen.

42 Näihin tietoihin kuuluvat muiden muassa aiotun liiketoiminnan tyyppi, toimipaikan hallinnon järjestäminen ja sen henkilön nimi, jolla on toimipaikassa toimivalta tehdä sitoumuksia suhteessa kolmansiin.

43 Vastaanottavan jäsenvaltion viranomaisille ja yritykselle itselleen. Ne vahvistavat myös, että yrityksellä on vaadittu vakavaraisuuspääoma ja vähimmäispääoma.

44 Solvenssi II -direktiivin 148 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kotijäsenvaltion valvontaviranomaisten on annettava tällöin erinäisiä tietoja sen jäsenvaltion viranomaisille, jonka alueella yritys aikoo harjoittaa toimintaa.

45 Solvenssi II -direktiivin 151 artikla. Ks. tuomio Corporis, 35 kohta.

80. Solvenssi II -direktiivi ei ole erityisen yksiselitteinen ”pysyvän läsnäolon” osalta, eikä siinä säädetä yksityiskohtaisesti myöskään vakuutusyrityksen edustajaan sovellettavasta säännöstöstä,[46] vaan siinä todetaan ainoastaan, että edustajalla on oltava riittävät valtuudet yrityksen edustamiseen niin suhteessa korvausvaatimuksia esittäviin kolmansiin vahingonkärsijöihin kuin tuomioistuimiin ja muihin viranomaisiin näitä vaatimuksia koskevissa asioissa.

81. Kyseisessä direktiivissä esitetään kuitenkin välillisesti sen 145 artiklassa (pysyvän läsnäolon osalta) ja 152 artiklassa (edustajan osalta) muutamia seikkoja, joiden avulla voidaan hahmotella niiden rajat:

– Pysyvä läsnäolo ei edellytä välttämättä sivukonttorin perustamista. Sivukonttoriin voidaan rinnastaa toimisto, jota hoitaa pääyrityksen oma henkilökunta tai itsenäisesti toimiva henkilö, jolla on pysyvä valtuutus toimia yrityksen puolesta asioimiston tapaan. Kummassakin tapauksessa on oltava valtuudet tehdä vakuutusyritystä koskevia sitoumuksia kolmansien henkilöiden kanssa.

– Edustajan tehtävää ei voida rinnastaa sellaisenaan sivukonttoriin: Solvenssi II -direktiivin 152 artiklan 3 kohdan mukaan ”edustajan nimeäminen ei sinänsä merkitse sivukonttorin avaamista 145 artiklassa tarkoitetulla tavalla”.[47]

82. Näiden seikkojen lisäksi on otettava huomioon seikat, jotka on täsmennetty unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä ennakkoratkaisupyyntöjen yhteydessä. Käyn ne seuraavaksi läpi yksityiskohtaisesti siltä osin kuin ne tukevat näkemystäni siitä, että kyseiset käsitteet eroavat asetuksen 7 artiklan 5 alakohdassa käytetyistä käsitteistä.

2. Sivukonttorin tai siihen rinnastettavan pysyvän läsnäolon ja edustajan suhde asetuksen 7 artiklan 5 alakohtaan

a) Pysyvä läsnäolo sivuliikkeenä, agentuurina tai muuna toimipaikkana

83. Asetuksen 7 artiklan 5 alakohdassa tarkoitetaan sivuliikkeellä, agentuurilla tai muulla toimipaikalla liiketoimintakeskusta, jolla on johto ja sellaiset aineelliset valmiudet, että se voi käydä pääyritystä sitovia liikeneuvotteluja kolmansien kanssa, ja joka esiintyy ulospäin pysyvästi pääliikkeen jatkeena.

84. Nämä edellytykset voi olla helpompi täyttää, jos vakuutusyritys, joka laajentaa toimintaansa kotijäsenvaltionsa ulkopuolelle, toimii sijoittautumisvapauden perusteella ja perustaa asianmukaiset menettelyt läpi käytyään sivukonttorin tai sen läsnäolo on tähän rinnastettavalla tavalla pysyvää Solvenssi II -direktiivin 145 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

[46] Ks. vastaavasti tuomion Corporis 37 kohta: ”tässä säännöksessä [(Solvenssi II -direktiivin 152 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta)] ei täsmennetä vakuutusyrityksen edustajalle tätä tarkoitusta varten myönnettyjen valtuuksien täsmällistä laajuutta”.

[47] Direktiivin 152 artiklan 2 kohdan mukaan ”vastaanottava jäsenvaltio ei saa vaatia edustajaa ryhtymään tämän nimittäneen [yrityksen] puolesta muihin kuin 1 kohdassa säädettyihin toimiin”.

85. Kun vakuutusyhtiötä, jolla on kotipaikka jäsenvaltiossa, vastaan käytävässä menettelyssä on kyse toimista, joissa on osallisena kyseisen vakuutusyhtiön nimissä ja lukuun toimiva toiseen jäsenvaltioon sijoittautunut *sivukonttori*, joka täyttää Solvenssi II -direktiivin 145 artiklan vaatimukset, on tavallisesti ja tosiasiallisesti olemassa myös asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan mukainen sivuliike, agentuuri tai muu toimipaikka. [48]

86. Kun huomioon otetaan Solvenssi II -direktiivin 145 artiklan sisältö, näin on myös siinä tapauksessa, että vakuutusyritys päättää käyttää sijoittautumisvapauttaan ja valitsee toimintatavakseen *pysyvän läsnäolon*, jonka ominaisuudet voidaan rinnastaa sivukonttoriin. [49]

87. Jos tämä pysyvä läsnäolo käsittää ”ainoastaan toimiston, jota hoitaa yrityksen oma henkilökunta tai itsenäisesti toimiva henkilö, jolla on pysyvä valtuutus toimia yrityksen puolesta asioimiston tapaan” (Solvenssi II -direktiivin 145 artiklan 1 kohta), ei ole kovin vaikeaa nähdä sen täyttävän samalla myös asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan edellytyksen:

– Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ”pysyvä läsnäolo” SEUT 43 artiklassa vahvistetun sijoittautumisoikeuden yhteydessä edellyttää, että sen toteamisessa voidaan nojautua ”objektiivisiin ja tarkastettavissa oleviin tekijöihin, jotka liittyvät erityisesti fyysisen olemassaolon tasoon toimitilojen, henkilöstön ja kaluston osalta”. [50]

– Solvenssi II -direktiivin 145 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että vakuutusyrityksen on toiseen jäsenvaltioon sijoittautumista varten esitettävä kotijäsenvaltionsa valvontaviranomaisille sellaisen henkilön nimi, jolla on valtuudet tehdä sitä koskevia sitoumuksia kolmansien henkilöiden kanssa sivukonttorissa tai pysyvän läsnäolon turvin.

88. Avoinna on edelleen kysymys siitä, onko pysyvän läsnäolon täytettävä muitakin edellytyksiä, jotta se voidaan katsoa Solvenssi II -direktiivissä tarkoitetuksi sijoittautumiseksi; erityisesti on pohdittava, onko sen oltava vakuutusyrityksen johdon ja valvonnan alainen ja onko sen harjoitettava toimintaansa siten, että sillä on yksinomainen tai pääasiallinen side vakuutusyritykseen. [51]

89. Käsiteltävän asian kohdalla olen sitä mieltä, ettei tätä kiistaa tarvitse ratkaista, sillä nämä kaksi seikkaa eivät ole määräämiä asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan soveltamisen kannalta.

90. Ehdottoman määräämiä ovat sen sijaan se, että sivukonttoriin rinnastettavalla pysyvällä läsnäololla on toimintaan tarvittavat resurssit (johto, toimitilat, henkilöstö, kalusto) ja että se on ollut osallisena oikeusriidan taustalla olevassa oikeussuhteessa edellä mainitun unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön [52] mukaisesti.

[48] Käsiteltävässä asiassa ei ole esitetty, että asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan käsite ”sivuliike” vastaisi automaattisesti Solvenssi II -direktiivin käsitettä ”sivukonttori”. Vaikka vastaavuutta on pidettävä intuitiivisesti automaattisena, haluan muistuttaa, että kyseisessä direktiivissä käytetään erilaisia sivukonttorin merkityksiä: yleismerkitys annetaan 13 artiklan, jonka otsikko on ”Määritelmät”, 11 kohdassa; toinen merkitys, joka on erityismerkitys, annetaan I osaston IX lukuun sisältyvän 162 artiklan 2 kohdassa ja kolmas merkitys annetaan IV osaston 268 artiklan 1 kohdan b alakohdassa. Tämän ratkaisuehdotuksen kohde ei kata sen tutkimista, täyttävätkö ne kaikki määritelmänsä puolesta asetuksen mukaiset vaatimukset.

[49] Sivukonttorin ja pysyvän läsnäolon rinnastaminen perustuu 4.12.1986 annettuun tuomioon komissio v. Saksa (205/84, EU:C:1986:463). Lainsäätäjä on vahvistanut sen sittemmin, ensimmäisen kerran muuta ensivakuutusta kuin henkivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta, säännöksistä, joilla helpotetaan palvelujen tarjoamisen vapauden tehokasta käyttämistä, sekä direktiivin 73/239/ETY muuttamisesta 22.6.1988 annetun toisen neuvoston direktiivin 88/357/ETY (EYVL 1988, L 172, s. 1) 3 artiklassa.

[50] Tuomio 26.10.2010, Schmelz (C-97/09, EU:C:2010:632, 38 kohta).

[51] Komissio toteaa palvelujen tarjoamisen vapautta ja yleistä etua vakuutusalalla koskevan tulkitsevan tiedonantonsa (EYVL 2000, C 43, s. 5) 9–12 sivulla, että näiden molempien edellytysten on täytyttävä.

[52] Tämän ratkaisuehdotuksen 38–52 kohta.

91. Kuten olen muistuttanut, tuossa oikeuskäytännössä korostetaan, että oikeusriidan ja tuomioistuimen, joka voi tutkia kyseisen oikeusriidan, läheisyyttä ei arvioida yksinomaan eri jäsenvaltioihin sijoittautuneiden toimijoiden välisten oikeussuhteiden perusteella vaan myös sen tavan perusteella, jolla nämä käyttäytyvät yhteiskunnassa ja esiintyvät liikesuhteissaan kolmansia henkilöitä kohtaan.

92. Oikeusriidan ja tuomioistuimen, joka voi tutkia kyseisen oikeusriidan, välisen läheisen liittymän olemassaolo saadaan siis konkreettisessa yksittäistapauksessa selville näiden tekijöiden yhdistelmän perusteella (ei sen perusteella, miten laajaa määräysvaltaa vakuutusyritys käyttää vastaanottavaan jäsenvaltioon sijoittautuneisiin toimijoihin tai miten tiivis yksinomainen suhde näillä toimijoilla on vakuutusyritykseen).

b) Solvenssi II -direktiivin 151 ja 152 artiklassa tarkoitettu edustaja

93. Kun vakuutusyritys laajentaa ammattitoimintansa toiseen jäsenvaltioon palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla, voi käydä niin,[53] ettei ole aineellisia merkkejä, joiden perusteella voitaisiin todeta asetuksen 7 artiklan 5 alakohdassa tarkoitetun sivuliikkeen, agentuurin tai muun toimipaikan olemassaolo.

94. Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavan vakuutuksen erityisalalla edustaja, joka vakuutusyrityksen on nimettävä vastaanottavassa jäsenvaltiossa, ei saa kovin helposti syntymään oikeusriitaa, joka koskee ”sivuliikkeen, agentuurin tai muun toimipaikan toimintaa” asetuksen 7 artiklan 5 alakohdassa tarkoitetulla tavalla, jos sen toiminta rajoittuu Solvenssi II -direktiivin 152 artiklassa lueteltuihin tehtäviin.

95. Solvenssi II -direktiivin 152 artiklan 4 kohdassa annetaan jäsenvaltioille lupa[54] osoittaa yksi ainoa edustaja huolehtimaan kyseisessä artiklassa mainituista vahinkoilmoitusten käsittelyyn ja korvausten maksamiseen kuuluvista tehtävistä sekä direktiivin 2009/103/EY[55] 21 artiklassa säännellyistä tehtävistä. Näiden kummankin edustajan tehtävät rinnastetaan siis implisiittisesti toisiinsa, minkä myös unionin tuomioistuin on vahvistanut.[56]

96. Näiden kahden edustustavan rinnastaminen merkitsee sitä, että Solvenssi II -direktiivin 152 artiklassa tarkoitettu edustaja pääsääntöisesti ainoastaan vastaanottaa ja välittää tietoa vahinkotapahtuman korvaamisen helpottamiseksi sekä suorittaa vakuutusyrityksen myöntämän korvauksen maksun.[57] Lisäksi sen tehtävä on näissä käsittelyissä pelkästään passiivinen.

[53] Koska kyseisen vapauden käyttäminen ei estä sitä, etteikö palveluntarjoajalla voisi olla jonkinlaista pysyvää infrastruktuuria vastaanottavassa jäsenvaltiossa (tuomio 30.11.1995, Gebhard, C-55/94, EU:C:1995:411), en poissulje sitä mahdollisuutta, että tietyn toimijan osalta kyseisen oikeussäännöksen soveltamiseksi vaadittu vaikutelma täyttyy. Tuossa tilanteessa kolmas osapuoli voisi nostaa kanteen vakuutusyritystä vastaan sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa mainittu infrastruktuuri sijaitsee, kun on kyse tämän infrastruktuurin käyttämiseen liittyvää toimintaa koskevasta oikeusriidasta.

[54] Siinä tapauksessa, ettei yritys itse ole nimennyt edustajaa.

[55] Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavasta vakuutuksesta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamisesta 16.9.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EUVL 2009, L 263, s. 11). Solvenssi II -direktiivin 152 artiklassa mainitaan edelleen nimenomaisesti direktiivin 2000/26/EY 4 artikla, joka toistetaan nykypäivänä, sen 7 kohtaa lukuun ottamatta, direktiivin 2009/103 21 artiklassa.

[56] Tuomio 10.10.2013, Spedition Welter (C-306/12, EU:C:2013:650, 21 ja 23 kohta) ja tuomio 15.12.2016, Vieira de Azevedo ym. (C-558/15, EU:C:2016:957, 33 kohta), joissa on kyseessä direktiivin 2009/103 21 artiklassa (silloisessa direktiivin 2000/26 4 artiklassa) tarkoitettu edustaja, sekä tuomio Corporis, jossa on kyseessä Solvenssi II -direktiivin 152 artiklassa tarkoitettu edustaja.

[57] Tämä sisältää myös valtuuden vastaanottaa toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle vakuutusyhtiölle osoitetun haasteen, jossa vaaditaan korvausta liikennevahingosta, kuten tuomiossa Corporis todetaan.

97. Unionin tuomioistuin on todennut direktiivin 2000/26 4 artiklassa (joka vastaa direktiivin 2009/103 21 artiklaa) tarkoitetusta edustajasta, että sen valtuudet käsittävät vain välittäjän tehtävät; lopullisen korvaustarjouksen voi tehdä vain vakuutuksenantaja. [58]

98. Tämä tehtävänrajaus on johdonmukainen direktiivin 2009/103 21 artiklan 6 kohdan kanssa, sillä kyseisen kohdan mukaan korvausedustajan ei ”katsota olevan –– asetuksen (EY) N:o 44/2001 mukainen toimipaikka”.

99. Muistutan, että Solvenssi II -direktiivin 152 artiklassa tarkoitetun edustajan nimeäminen ”151 artiklassa tarkoitettuja tarkoituksia varten” perustuu velvollisuuteen, jonka täyttämistä vastaanottavan jäsenvaltion on valvottava ja jonka mukaan vakuutusyrityksen on käsiteltävä korvauksen hakijoita yhdenvertaisella tavalla. Hakijat eivät voi joutua epäedullisempaan asemaan siitä syystä, että kyseinen yritys vakuuttaa riskit palvelujen tarjoamisen perusteella eikä sijoittautumisen perusteella.

100. Yhdenvertainen kohtelu ei ole kuitenkaan riittävä peruste tulkita asetuksen 7 artiklan 5 alakohtaa siten, että se käsittää sellaisenaan vakuutusyritystä vastaan sellaisessa jäsenvaltiossa nostetut kanteet, johon vakuutusyritys ei ole sijoittautunut, ainoastaan sillä perusteella, että vakuutusyrityksellä on korvausedustaja.

101. Teoriassa ei siis ole riittäviä perusteita ulottaa asetuksen 7 artiklan 5 alakohtaa Solvenssi II -direktiivin 152 artiklan mukaisesti nimettyyn edustajaan, joka huolehtii ainoastaan kyseisessä artiklassa luetelluista tehtävistä moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta vakuuttamisen eri vaiheissa.

102. Kun vakuutusyrityksellä on ainoastaan edustaja, joka huolehtii vastaanottavassa jäsenvaltiossa Solvenssi II -direktiivin 152 artiklan tehtävistä, on muiden perusteiden, joiden nojalla kansainvälinen toimivalta annetaan muulle tuomioistuimelle kuin vastaajan kotipaikan tuomioistuimelle, täytyttävä, jotta asetuksen 7 artiklan 5 alakohtaa voidaan soveltaa. [59]

103. Näin käy siinä tapauksessa, että edustaja täyttää edellytykset, joiden perusteella se voidaan katsoa vakuutusyrityksen sivuliikkeeksi, agentuuriksi tai muuksi toimipaikaksi, ja että edustaja on osallistunut aktiivisesti toimintaan, jonka johdosta kolmas on nostanut kanteen vakuutusyritystä vastaan.

104. Muilta osin ei ole poissuljettua, että vakuutustoiminnan harjoittaminen kotijäsenvaltion ulkopuolella palvelujen tarjoamisen perusteella voi johtaa vakuutusyritystä vastaan nostettuihin kanteisiin, jotka on (tuomioistuimen kansainvälisen toimivallan kannalta) järkevää pystyä ratkaisemaan muussa valtiossa kuin siinä, jossa vakuutusyrityksellä on kotipaikka.

105. Vaikka asianosaisten oikeuksien välinen tasapaino ja hyvä lainkäyttö johtavat ennen kaikkea siihen pääsääntöön, että vastaaja on haastettava tämän kotipaikan tuomioistuimissa, asetuksessa on annettu kantajalle vaihtoehtoja, esimerkiksi mahdollisuus nostaa kanne tapahtumapaikan tuomioistuimessa. [60]

[58] Tuomio 15.12.2016, Vieira de Azevedo ym. (C-558/15, EU:C:2016:957, 25 ja 26 kohta).

[59] Ks. asetuksen johdanto-osan 16 perustelukappale.

[60] Kun kyse on käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaisesta korvausvaatimuksesta, joka ei ole luonteeltaan sopimusoikeudellinen.

106. Asetuksella suojataan kantajaa lisäksi vakuutussuhteen ”heikompana osapuolena” tuomioistuimen kansainvälistä toimivaltaa koskevilla erityissäännöksillä (jotka sisältyvät II luvun 3 jaksoon), jotka eivät liity siihen, millä tavalla vakuutusyritys on läsnä tietyllä alueella. Vahingonkärsijälle tarjotaan sama kohtelu kuin suoraan vakuutuksenantajaa vastaan nostetussa kanteessa.

c) Soveltaminen käsiteltävään asiaan

107. Gefion väittää harjoittavansa toimintaa Puolassa palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella kotijäsenvaltion ja vastaanottavan jäsenvaltion valvontaviranomaisten suostumuksella.

108. Komission huomautuksista ilmenee kuitenkin, että tosiasiassa Crawford Polskan toiminta kuuluu sijoittautumisvapauden alaan. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin vaikuttaa olevan (implisiittisesti) samaa mieltä.

109. Kuten olen pyrkinyt selittämään, asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan yhteydessä oikeus, jonka nojalla vakuutusyritys harjoittaa toimintaansa jäsenvaltiossa, voi johtaa joko siihen, että kyseisessä artiklassa vaaditut edellytykset täyttyvät (mikä on tavanomaista silloin, kun yritys toimii sijoittautumisvapauden perusteella), tai siihen, että näin ei ole (kuten on yleensä toimittaessa palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella).

110. Painotan, ettei kyseinen oikeus ratkaise asetuksen 7 artiklan 5 alakohdan soveltamista suuntaan eikä toiseen, vaan ratkaisu on tehtävä niiden muiden tulkintaperusteiden valossa, jotka perustuvat unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön.

111. Näiden perusteiden mukaisesti Gefionin toiminta Puolassa Crawford Polska -nimisen yrityksen kautta voi oikeuttaa puolalaisten tuomioistuinten kansainvälisen toimivallan edellä esitetyin edellytyksin, kun kyseessä on kolmansien osapuolten Gefionia vastaan nostama kanne, joka johtuu Crawford Polskan tekemästä, Gefionia sitovasta päätöksestä.

112. Sillä seikalla, toimiiko Gefion Solvenssi II -direktiivin 147 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen nojalla, ei siis ole ratkaisevaa merkitystä.

V Ratkaisuehdotus

113. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Sąd Rejonowy w Białymstokun toiseen ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 7 artiklan 5 alakohtaa on tulkittava siten, että jäsenvaltioon sijoittautunutta liikeyritystä, joka toimii vakuutusyrityksen, jonka kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa, kanssa tehdyn sopimuksen puitteissa, voidaan pitää kyseisen vakuutusyrityksen sivuliikkeenä, agentuurina tai muuna toimipaikkana, jos seuraavat edellytykset täyttyvät kumulatiivisesti:

– se harjoittaa jäsenvaltiossa toimintaa korvaten moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavan vakuutuksen perusteella omaisuusvahinkoja, joiden riskit vakuutusyritys kattaa

– se esiintyy ulospäin vakuutusyrityksen jatkeena ja

– sillä on johto ja sellaiset aineelliset valmiudet, että se voi käydä liikeneuvotteluja kolmansien kanssa, niin ettei kolmansien tarvitse olla suorassa yhteydessä vakuutusyritykseen, vaikka ne tietävät, että oikeussuhde syntyy lopulta vakuutusyrityksen kanssa.